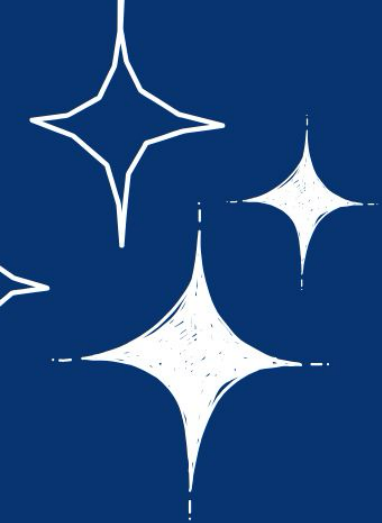

PEDAGOŠKA PERSPEKTIVA

strokovna pedagoška revija

LETNIK 2 (2025) ŠTEVILKA 1

Spoštovane kolegice in kolegi,

z velikim navdušenjem vam predstavljam prvo številko drugega letnika revije Pedagoška perspektiva. Ob tej priložnosti se spominjamo preteklega leta, ko smo skupaj odprli vrata v svet pedagogike, poln priložnosti, izzivov in neprecenljivih izkušenj.

Naša revija je zasnovana kot prostor za razmišljanje, raziskovanje in izmenjavo idej, ki lahko obogatijo naše področje in prispevajo k razvoju izobraževalnega sistema. Vabimo vas, da se aktivno vključite v razprave, ki jih spodbujamo, in delite svoje misli ter izkušnje z nami.

Navsezadnje je naša skupnost najmočnejša takrat, ko sodelujemo, si pomagamo in se učimo drug od drugega. Verjamem, da lahko skupaj oblikujemo svetlo prihodnost izobraževanja, kjer bodo naši učenci opremljeni z znanjem, veščinami in vrednotami, potrebnimi za uspeh v nenehno spreminjajočem se svetu.

Mateja Dover Emeršič, prof., spec.
odgovorna urednica

Kazalo

	Komentar
3	»O zaupanju«
<i>Mag. Jožica Frigelj</i>
	Strokovni članki
5	Glasba kot orodje medgeneracijskega povezovanja
<i>Amadeja Turnšek</i>
10	Bolnišnična šola je šola za življenje
<i>Manja Žugman</i>

Pedagoška perspektiva | ISSN 3023-9710 | LETNIK 2 (2024) ŠTEVILKA 1

Revijo enkrat mesečno izdaja: Pedagoška perspektiva, Mateja Dover Emeršič s.p., Dupleška cesta 58 B, 2000 Maribor

Odgovorna urednica: Mateja Dover Emeršič

Kontakt: info@pedagoskaperspektiva.si | Spletna stran ter dostop do revije: www.pedagoskaperspektiva.si

Revija Pedagoška perspektiva je pod zaporedno številko 2547 vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS.

Komentar

O zaupanju

mag. Jožica Frigelj

Avtorica fotografije: Mateja J. Potočnik

»Najboljši način, kako ugotoviti ali lahko nekomu zaupamo, je - da mu zaupamo.« (Ernest Hemingway)

Se spomnite reklame o prvem bančnem računu za mlade? Nasmijan najstnik s plačilno kartico v roki pojasni: »Meni je pomembno, da mi zaupajo.«

Zaupanje je čudna reč, kar naprej ga imamo polna usta, apeliramo nanj, nihče pa ga resnično ne uveljavlja. Zanimivo je pa, da vsi nekako pričakujemo zaupanje, zelo težko pa ga izkažemo. In tako ne zaupamo dobrodelnim organizacijam, ne zaupamo politikom, ne zaupamo sosedom, ne zaupamo raziskavam, ne zaupamo strokovnjakom. A »Kdor ne zaupa dovolj, se mu ne bo zaupalo,« je modro ugotovil že Lao Ce.

Seveda obstajajo tudi izjeme. Se spomnite, ko je švedska zunanja ministrica izjavila, da zaupajo državljanom, da bodo odgovorni, medtem, ko država skorajda ni uvedla protikoronskih omejitev? Evidentno je tudi, da fenomen finske šole temelji na zaupanju. Država zaupa učiteljem, saj šolske inšpekcije ni, kurikulum je odprt, ne poznam sicer njihovih evidenc delovnega časa, a verjetno ne komplicirajo s tremi stebri in beleženjem celo minut, kot je to uveljavljeno pri nas. Starši zaupajo učiteljem in se v njihovo delo ne vmešavajo. Učitelji in starši zaupajo učencem, da bodo opravili svoje šolske obveznosti. Zaupanje in odgovornost gresta namreč z roko v roki.

Kaj pa pri nas? Zelo očitno je nezaupanje države v učitelje, saj bistveno več pozornosti namenja

kontrolnim mehanizmom kot razvojnim: od nebroja pravilnikov in zakonov, predpisov in uredb do okrožnic in zapovedanih »priporočil« ter strogih opozoril, preko šolske inšpekcije in preštevilnih evidenc do odpiranja vrat šolskega prostora laični javnosti. Še posebej staršem. S čimer ne bi bilo nič narobe, če ne bi starši podarjenih pravic še razširili in vzeli za dolžnost ter se tako, poleg svoje službe, v prostem času ukvarjajo še s šolo, s svojimi otroki pogosto cele popoldneve »delajo za šolo«. Najbolj skrbni starši zjutraj pričakajo učiteljico pred vrati učilnice: »Včeraj nismo imeli časa, da bi naredili nalogo, bomo danes,« in morda še dodajo: »Saj sem jaz kriv_a, prepozno sem se spomnil_a...« Ne da ne zaupajo učiteljem, ne zaupajo niti svojim otrokom. Ob razširjeni uporabi množine (smo se učili, smo delali plakat, smo pozabili nalogo...), večina staršev tako nase prevzema otrokovo delo in odgovornost in, seveda, posledično tako vsak otrokov neuspeh tudi osebno sprejema kot lastni poraz.

Pred časom je privihral v šolo oče, ki je moral nujno in takoj, kar sredi učnega procesa, govoriti z menoj. Vzrok? On ni vedel, da ima njegov otrok napovedano ocenjevanje znanja. In potem pač daš na tehtnico prioritete: jaz sem se odločila, da najprej »opravim« z očetom in potem nadaljujem učni proces. Bolj kot sem mu razlagala, da res ni pomembno, da on ve, pomembno je, da ve njegov otrok, bolj je vil roke in ponavljal: "Ampak jaz nisem vedel!" Kdo ve, če so umne glave predvidele tudi take situacije, ko so »položili« številne pristojnosti v roke staršem?

Razumete, o čem pišem? Ja, še vedno o zaupanju. O zaupanju do mene, učiteljice in do svojega otroka, da bo opravil svoje obveznosti. Zaupanje je ta starš izkazal le do samega sebe. A ni to hkrati tudi ogromno breme? Če moraš kar naprej nekaj preverjati, urejati, držati vse niti v rokah, tudi tiste, ki sploh niso potrebne. A – kot je rekel že Sofoklej: »Zaupanje umre, nezaupanje pa cveti.« Opisano ravnanje pa pomeni otroku najbolj nemogoče sporočilo: ne zaupajo mi, ne znam, sam nisem sposoben, sam ne zmorem.

V poplavi vzgojnih nasvetov in receptov različnih (tudi kvazi) strokovnjakov verjamem, da se starši čutijo izgubljeni. Otroci pa jim že zelo zgodaj, pri dveh, treh, štirih letih sporočajo, da bodo naredili sami: sami želijo jesti, sami se želijo obleči, obuti, čeprav ne najbolj posrečeno, pravilno ali dovolj hitro, a želja po samostojnosti je močna in jasno izražena. Samo prisluhni ji je treba. Po socialnih omrežjih pa se (spet) širi slavospev »otrokom proste reje«, ki naj bi bili bolj zdravi in čustveno bolj stabilni, bolj samostojni, bolj odgovorni.... Všečno. Otroci potrebujejo zaupanje. Pri njihovih petnajstih letih bo namreč prepozno, takrat bomo sicer od njih pričakovali samostojnost in odgovornost, a je ne bodo niti znali niti hoteli prevzeti, ne za svoja dejanja ne do samega sebe. Ker jim tega preprosto do takrat nismo omogočili...

*Opomba: Komentar izraža stališče avtorice in ne uredništva revije Pedagoška perspektiva.

Glasba kot orodje medgeneracijskega povezovanja

Glasba ima pomemben vpliv na fizično in psihično počutje posameznika. Kljub temu, da je staranje pogosto spregledana tema, so stiske starejših vseprisotne, še posebej pri tistih, ki živijo v domovih za starejše občane in so pogosto socialno izolirani. Obiski mladih glasbenikov pri starejših prebivalcih domov, prinašajo opazne pozitivne učinke. Melodije, še posebej zvočno privlačne, kot so zvoki harmonike, prebujajo veselje, spodbujajo čustveno povezanost in ustvarjajo trenutke radosti, ki jih starejši radi ohranijo v spominu. V tem strokovnem članku predstavljamo znanstveno dokazane, pozitivne vplive glasbe na dobro počutje posameznika, nato pa se osredotočimo na pomen glasbenega medgeneracijskega sodelovanja med mladimi glasbeniki in prebivalci domov za starejše občane.

Ključne besede: glasba, harmonika, medgeneracijsko povezovanje, starostniki

Music has a significant impact on an individual's physical and psychological well-being. Despite aging often being an overlooked topic, the challenges faced by the elderly are pervasive, particularly among those living in care homes who are frequently socially isolated. Visits by young musicians to elderly residents in care facilities bring noticeable positive effects. Melodies, especially sonically appealing ones such as the sounds of the accordion, evoke joy, foster emotional connection, and create moments of happiness that the elderly cherish in their memories. This professional article presents scientifically proven, positive effects of music on individual well-being, followed by a focus on the importance of intergenerational musical engagement between young musicians and residents of care homes. In my article the scientific evidence of how music positively affect people is presented in more detail.

Keywords: music, accordion, elderly people, intergenerational cooperation

Uvod

Kot učiteljica harmonike že 25 let ugotavljam, da glasba dobro učinkuje tudi na mlade. S pomočjo igranja harmonike postanejo moji učenci bolj sproščeni in bolj samozavestni. Po določenem času izgubijo celo strah pred javnim nastopanjem. Veselje do igranja harmonike delijo na različnih šolskih in izven šolskih nastopih. Večkrat obiščemo tudi Dom starejših občanov v mojem kraju in za njih pripravimo prijeten glasbeni program. To je nedvomno dragocena izkušnja, ki obogati hkrati izvajalce in poslušalce. Stanovalci Doma se sprostijo in uživajo ob poslušanju harmonike, nastopajoče pa prežema lep občutek, da so naredili nekaj koristnega. Nekateri stanovalci celo zapojejo ali se gibajo v ritmu glasbe, čeprav sedijo v svojih vozičkih. Njihovi srečni obrazi nas vedno razveselijo in v nas vzpodbudijo sočutje. Zato se

radi vračamo k njim. Premalo se zavedamo, kako pomembno je povezovanje različnih generacij.

Medgeneracijsko povezovanje zagotavlja občutek sprejetosti in varnosti, lajša osamljenost ter krepi duševno in telesno zdravje. Zato je obisk mladih v domovih starejših občanov vedno dobrodošel.

Kaj je starost?

Starost si vsak predstavlja drugače. Tudi številka, koliko je kdo star je samo številka. Nekateri se počutijo stari že pri tridesetih, drugi pa so živahni, polni življenja in aktivni še pri osemdesetih. Stuart - Hamilton starost razume »kot končno razvojno stanje, ki ga izkusi vsak človek, ki je zdrav in ne doživi nesreče« (Cerar, 2018, str. 13) . Dejansko si vsak trenutek kreiramo svojo starost in staranje. Kolikokrat se

vprašamo, ali je ta hrana res dobra za naše telo? Se kaj gibljemo, si privoščimo vsaj sprehod? Kolikokrat si vzamemo čas samo zase in za svoje potrebe? Smo pozorni na to, kako hidriramo telo in to ne pomeni koliko kave in sokov spijemo, ampak koliko vode smo popili. Se vprašamo, če se je smiselno pehati za še več materialnih dobrin? Ali žalost, krivda, razočaranje, jeza, zamera, zavist, ljubosumje vplivajo na naše telo? Poljšak pravi, da na proces staranja vplivajo številni dejavniki, med njimi genetski, zgolj 20 – 30 %, za preostali delež pa smo odgovorni sami s svojim življenjskim slogom (Cerar, 2018, str. 13).

Stiske starejših

Skozi vsa življenjska obdobja je človek soočen z različnimi problemi in stiskami, ki jih nekako mora premagati, če želi iti naprej. Zmotno je, če mislimo, da samo starejše pestijo stiske. Res pa je, da so te pri starejših specifične. Že odhod v pokoj pri nekaterih povzroči duševno neugodje. Ljudje se počutijo nekoristni in izločeni iz družbe. Poleg tega se bojijo, da ne bi bili odrinjeni v revščino. Z leti se stiske starejših še stopnjujejo.

Kljub temu, da je starost pričakovana, pa marsikoga preseneti. Starost namreč prinaša številne spremembe, ki so lahko vir različnih stisk, še posebej, kadar se te pojavijo istočasno. Poleg telesnega, pa so pomembni tudi drugi vidiki in potrebe starejših, ki so povezani z ekonomskim statusom, z zadovoljevanjem psihosocialnih potreb in medgeneracijsko povezanostjo. Različne študije kažejo, da so najpogostejši vir stisk starostnikov izgube, osamljenost in odvisnost od tuje pomoči, kot je npr. institucionalno varstvo. Vse dokler imajo ohranjene socialne stike, ki jim omogočajo občutek varnosti, lahko živijo zadovoljno kljub temu, da so sami (Javornik, 2020).

Vpliv glasbe na telo

Plato je rekel: »Glasba daje dušo veselju, krila umu, let domišljiji in življenju – vse«. Zagotovo vsi vemo, da se ob poslušanju naše priljubljene glasbe počutimo dobro. Ta blagodejno vpliva na naš um in telo. V trenutku se nam lahko povrne razpoloženje, nas potolaži in ob plesnih ritmih, nam začne telo poplesovati, ne da bi se tega sploh zavedali.

Swinford (2019) pravi, da je bila moč glasbe dobro znana, še preden je znanost potrdila, kar smo vedeli že od nekdaj: glasba ozdravlja. V današnjem času, ki je pol

dolgotrajnega stresa potrebujemo njene zdravilne sposobnosti še toliko bolj.

Nemški filozof Arthur Schopenhauer, rojen 1788 je zapisal, da nobena druga umetnost nima na človeka tako neposrednega in globokega učinka kot glasba. Kajti nobena druga umetnost nam ne omogoča tako globokega in neposrednega spoznanja pravega bistva sveta. (aktivni.metropolitan.si, 2014)

Dokazano je, da glasba in igranje mladih lahko močno pozitivno vplivata na starostnike, saj glasba ne le sprošča, ampak tudi izboljšuje kognitivne, socialne in čustvene funkcije pri starejših osebah (N. R. A, 2021).

Ugotovljeno je, da ima glasba močan vpliv na naše duševno zdravje. Pri bolnikih z Alzheimerjevo boleznijo so denimo ugotovili, da lahko ob predvajanju njim znane glasbe iz otroštva ali mladosti, dosežemo neverjetne učinke - bolniki se denimo spomnijo določenih stvari, prično se odzivati drugače kot poprej, ali pa celo, v primeru, da niso več tako zelo mobilni, začno hoditi. Petrič (2022) trdi, da ni pomembno, kako točno smo izpostavljeni glasbi – s petjem, igranje ali zgolj s poslušanjem – v vsakem primeru ima na nas blagodejne učinke. Apelira na naše notranje stanje, počutje ali čustva in nam da občutek, da smo razumljeni. Nevrolog Oliver Sacks je rekel, da nas »zadane v srce, brez potrebe kakršnegakoli medija«.

Glasba spodbudi avtonomni živčni sistem k upočasnitvi dihanju in bitju srca. S tem, ko umirimo telo in duha, omilimo tudi tesnobo in živčnost, pa tudi znake depresije.

Pirtošek (2022) je zapisal, da je v človeških možganih pet velikih sistemov in glasba se dotika vseh. Prvi je senzorični sistem – obstajajo deli možganov, ki lahko glasbo slišijo. Potem so tu motorični deli možganov, ki pri glasbi sodelujejo. Tretji zelo pomemben sistem, ki ga glasba razvija in oblikuje, je naš kognitivni sistem. To je sistem naše pozornosti, našega razmišljanja, odločanja in spomina. Četrty sistem v možganih je tako imenovani limbični sistem. To je sistem za naša čustva. In morda je ravno ta lahko nekakšen dokaz, da vključuje človeška bitja, ki poslušajo glasbo. Peti, zadnji, a ne najmanj pomemben, je avtonomni sistem. To je sistem, v katerem nam razbija srce, žleze se znojijo, ob poslušanju glasbe se nam lahko pojavi kurja polt.

Nevrologi in drugi zdravniki so ugotovili, da lahko glasba zdravi tudi nekatere motnje. Učinkovita je lahko pri Parkinsonovi bolezni. To je bolezen, pri kateri se ne moremo

premikati. Toda če temu bolniku nenadoma zaigrate glasbo z določenim ritmom ali mu samo zelo ritmično zapojete, bo kot po čudežu prekinil svojo negibnost, svoje zamrznjeno stanje in začel hoditi (milnakaranovic.com, b.d.)

Pomen medgeneracijskega sodelovanja

Medgeneracijsko sodelovanje med starostniki in mladimi glasbeniki ima pomembno vlogo pri krepitvi družbene povezanosti, prenosu znanja ter izboljšanju kakovosti življenja obeh generacij. Glasba, kot univerzalni jezik, presega generacijske razlike in ponuja priložnost za vzajemno učenje, povezovanje, ter izboljšanje kakovosti življenja obeh skupin.

Medgeneracijska solidarnost je sestavljena iz več komponent, kot so asociacijska solidarnost (interakcije in skupne aktivnosti), čustvena solidarnost (pozitivna čustva in njihova vzajemnost), konsenzualna solidarnost (skladnost vrednot, stališč in prepričanj), funkcionalna solidarnost (pomoč, izmenjava virov), informativna solidarnost (izvrševanje družinskih norm in dolžnosti) ter strukturna solidarnost (struktura in značilnosti družine ter njenih članov). Te oblike solidarnosti prispevajo k boljšemu medsebojnemu spoznavanju in razumevanju med generacijami (Macuh, 2019, str. 329).

V glasbenem kontekstu ima medgeneracijsko sodelovanje tudi širši družbeni pomen. Krepi solidarnost med generacijami in zmanjšuje stereotipe ter predsodke, povezane s starostjo. Skupni glasbeni projekti, kot so nastopi, delavnice ali koncerti, predstavljajo priložnost za ustvarjanje pozitivnih spominov in trajnih odnosov, ki presegajo generacijske meje. Ob tem N. R. A. (2021) poudarja, da glasba deluje kot most med posamezniki različnih starosti, saj spodbuja skupno izražanje in sodelovanje na način, ki je za oba enako pomemben in prijeten.

Za mlade glasbenike je to sodelovanje priložnost, da razvijajo svojo ustvarjalnost, nastopajo pred hvaležno publiko in pridobivajo vpogled v pomen glasbene umetnosti pri izboljševanju kakovosti življenja. Po drugi strani starostniki v tem procesu občutijo, da so njihovi spomini, mnjenja in prispevki cenjeni, kar spodbuja njihov občutek samozavesti in vrednosti.

Skupno ustvarjanje glasbe, tako predstavlja povezavo med generacijami, kjer se prepletata živahna energija mladih in modrost starejših. Takšno sodelovanje ni le način

ohranjanja bogate kulturne dediščine, temveč tudi dragocen korak k bolj povezani, empatični in vključujoči družbi.

Slika 1

Nastop harmonikarja v Domu starejših občanov

Kako glasba in igranje mladih pomagata starostnikom

Glasba igra ključno vlogo pri izboljšanju čustvenega, kognitivnega in fizičnega počutja starostnikov, še posebej kadar je vključena v medgeneracijske dejavnosti. Njena pomirjujoča moč, ljudem omogoča sprostitve, kar je še posebej pomembno za starostnike, ki se pogosto soočajo s stresom in tesnobo. Ima močan čustveni vpliv, ki se izraža skozi skupno preživljanje časa ob petju, igranju instrumentov ali poslušanju melodij.

Mladostna energija, ki jo prinesejo mladi glasbeniki, v prostor vnese svežino in veselje, ter pozitivno vpliva na čustveno stanje starejših. Glasba pomaga pri premagovanju vsakodnevnih skrbi, ob tem pa ponuja trenutke radosti, ki jih starostniki radi zadržijo v svojem spominu.

Mladi s svojim igranjem ustvarjajo prijetno in veselo vzdušje, ki prebudi občutke sreče, nostalgije in čustvene povezanosti. Ti občutki so še posebej dragoceni za starostnike, ki se soočajo z osamljenostjo ali žalostjo. Doživljanje povezanosti, ki jih glasba spodbuja, jim pomagajo graditi notranjo moč in premagovati občutek odtujenosti. Melodije, ki jih prepoznajo in povežejo s svojo mladostjo, jih spomnijo na čase, ko so bili bolj aktivni in vključeni v skupnost. Kot ugotavlja raziskava Kulovec (2016), znane melodije iz preteklosti lahko pri starejših sprožijo spomine in pogovore

ter spodbudijo občutek povezanosti z drugimi in z njihovim lastnim življenjskim potovanjem.

Medgeneracijsko sodelovanje je ključni vidik tovrstnih glasbenih dejavnosti. Skupne glasbene izkušnje med mladimi in starostniki ustvarjajo dragocene priložnosti za druženje, pogovore in deljenje življenjskih zgodb. Takšne dejavnosti spodbujajo medsebojno spoštovanje, medtem ko starejšim omogočajo občutek, da še vedno aktivno prispevajo k družbeni dinamiki. Občutki pripadnosti in vključenosti, ki jih prinašajo obiski glasbenikov, pomagajo starostnikom premagovati občutke osamljenosti, ki so pogosto posledica redkih obiskov ali socialne izolacije.

Poleg čustvenih koristi ima glasba močan vpliv na kognitivne funkcije starostnikov. Pesmi in melodije, ki jih poznajo iz svoje mladosti, pogosto prebujajo spomine, spodbujajo možgansko stimulacijo, ter pomagajo ohranjati duševno vitalnost. Glasba lahko sproži pogovore in poveže starostnike z njihovimi najlepšimi življenjskimi trenutki. To je še posebej pomembno za tiste, ki se soočajo z izzivi, kot so demenca ali težave s spominom, saj melodije lahko delujejo kot most do preteklosti in izboljšajo njihovo osredotočenost.

Fizične koristi glasbenih dejavnosti so prav tako pomembne. Ples in gibanje ob glasbi pomagata ohranjati motorične sposobnosti, izboljšujeta gibljivost, moč in usklajevanje gibov. Že preprosti gibi, kot so rahlo pozibavanje telesa ali tapkanje z nogo, lahko pozitivno vplivajo na splošno zdravje. Petje ob melodijah pa dodatno spodbuja dihanje, krepi delovanje pljuč, izboljšuje držo in krepi splošno telesno pripravljenost.

Sodelovanje v glasbenih dejavnostih pozitivno vpliva tudi na samozavest starostnikov. Ko delijo svoje glasbene sposobnosti ali izkušnje z mladimi, pridobijo občutek, da so še vedno pomemben del skupnosti. Tako jim glasba pomaga preseči občutke nepomembnosti ali odrinjenosti ter jim povrne občutek vrednosti. Hkrati pa omogoča izražanje njihove ustvarjalnosti in kreativnosti, kar je ključno za ohranjanje duševne vitalnosti in občutka notranjega zadovoljstva.

Glasba prav tako pogosto sproži prijetne nostalgične spomine na dogodke iz otroštva in mladosti. Ti spomini niso le vir radosti, temveč tudi osnova za zanimive pogovore z mladimi, ki poslušajo njihove zgodbe. Ta proces deljenja izkušenj krepi

čustvene vezi med generacijami, kar prispeva k boljšemu razumevanju in povezanosti.

Na koncu pa glasba služi kot povezava med generacijami. Skupni nastopi in dejavnosti, v katerih sodelujejo mladi in starostniki, poglobljajo odnose, gradijo poti razumevanja ter omogočajo izmenjavo življenjskih modrosti in energij. S takšnim sodelovanjem mladi pridobijo dragocene življenjske izkušnje in empatijo. Glasba tako postane univerzalni jezik, ki briše razlike in povezuje ljudi na najgloblji ravneh.

Slika 2

Nastop harmonikarja v Domu starejših občanov

Zaključek

Organizacija koncertov, kjer mladi nastopajo za starostnike, lahko poveže lokalno skupnost in ustvari priložnosti za interakcijo. Voljč (2010) pravi, da naj bo razvoj vsake družbe povezan z aktivnostmi in prispevki vseh generacij. Organiziranost skrbi za stare je treba nenehno izboljševati, saj s tem omogočamo aktivno in zdravo starost tudi našim vnukom. Glasba je močno orodje, ki povezuje ljudi vseh starosti. Igranje mladih na instrument lahko pomaga starostnikom ne le čustveno in socialno, ampak tudi mentalno in fizično.

Medgeneracijska glasbena izmenjava ustvarja globlje vezi, bogati življenja starostnikov in mladim omogoča, da izvedo marsikaj o njihovi preteklosti, kar jih navdušuje in s tem razvijajo empatijo ter spoštovanje do starejših. Dajanje drugim v nas sproži občutek zadovoljstva, sreče in ljubezni. Nič ni lepšega od občutka, da si naredil nekaj dobrega za drugega, ga s tem razveselil in mu dal vedeti, da ni sam.

Viri in literatura

- Aktivni.metropolitan.si (27.1. 2014). *Prava glasba uravnoveša in zdravi*.
- Cerar, M. (2018). *Starost in staranje in perspektive starih ljudi*. [Magistrsko delo]. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.
- Javornik, R. (3. 11. 2020). *Stiske starejših*. Julius medicinski center d. o. o
- Kulovec, M. (4. 1. 2016). *Kakovostna starost. Dejstva o glasbeni terapiji*. Inštitut Antona Trstenjaka.
- Macuh, B. (2019), *Pomen medgeneracijskega sodelovanja za starostnike v tretjem in četrtem življenjskem obdobju*. Revija za univerzalno odličnost RUO, letnik 8, številka 4.
- Milenakaranovic.com. *Vpliv glasbe in zvokov na vibracijo človeškega telesa*.
- N. R. A, (1. 6. 2021). *Kako glasba vpliva na naše telo*. Vizita.
- Petrič, V. (11. 4. 2022). *Nove raziskave o vplivu glasbe na duševno zdravje odkrivajo presenetljive rezultate*. Študent.
- Pirtošek, Z. (16. 1. 2022). *Nevroznanost in umetnost: Kako glasba učinkuje na možgane*. Naši zbori.
- Swinford, S. (10. 01. 2019). *3 zdravi učinki glasbe na telo*. Aletei.
- Voljč, B. (26. 1. 2010). *Kakovostna starost*. Inštitut Antona Trstenjaka.

Manja Žugman

OŠ Ledina, bolnišnični

šolski oddelki

manja.zugman@bolnisnicn

a-sola.si

Bolnišnična šola je šola za življenje

Bolnišnična šola OŠ Ledina v Ljubljani deluje že več kot 70 let in pomembno prispeva k otrokovemu napredku tako pri zdravljenju oziroma okrevanju kakor tudi pri doseganju vzgojno-izobraževalnih ciljev, da lahko po ozdravitvi nadaljuje s svojimi vrstniki šolsko pot in napreduje v višji razred. Zgodi se tudi, da je bolnišnična šola otrokova stalnica, če je le-ta dolgotrajno bolan, zato je njegova spremljevalka vrsto let, lahko tudi celotno obdobje osnovno- in srednješolskega izobraževanja. Namen prispevka je predstaviti Bolnišnično šolo, saj je na simpozijih in kongresih ugotoviti, da je v našem prostoru njeno poslanstvo in delovanje še vedno premalo poznano.

Ključne besede: bolnišnična šola, pouk, dnevi dejavnosti, projekti

The Hospital School of Ledina Primary School in Ljubljana has been operating for over 70 years and significantly contributes to a child's progress both in treatment and recovery as well as in achieving educational goals, enabling them to continue their schooling with their peers after recovery and advance to a higher grade. It also happens that the hospital school becomes a child's constant companion if they are chronically ill, thus being their companion for many years, potentially throughout their entire primary and secondary education. The purpose of this paper is to present the Hospital School, as it has been observed at symposiums and conferences that its mission and work are still insufficiently known in our region.

Keywords: hospital school, teaching, activity days, projects

Uvod

Bolnišnična šola OŠ Ledina v Ljubljani obstaja že več kot 70 let. Začetki segajo v leto 1951, ko je »na pobudo prof. dr. Marija Avčina v otroški bolnišnici na Ulici stare pravde začela prvič poučevati učiteljica Breda Juvančič« (Bečan idr., 2002, str. 8). Danes deluje Bolnišnična šola na več lokacijskih enotah oziroma klinikah; in sicer na Pediatrični kliniki, Dermatovenerološki kliniki, Infekcijski kliniki, na Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Soča, tudi na Enoti adolescentne psihiatrije Psihiatrične klinike, zadnjih nekaj let tudi na Dnevnom centru oddelka Službe za otroško psihiatrijo ter drugod.

V kolektivu je zaposlenih triindvajset učiteljic in pedagoška vodja; delujemo pa ločeno od kolektiva matične osnovne šole, čeprav se v mnogih skupnih nalogah, ciljih, projektih in dejavnostih v šolskem letu tudi združujemo, srečujemo in povezujemo.

Vzgojno-izobraževalno delo poteka na poprej omenjenih lokacijskih enotah oziroma klinikah zelo različno, saj zavisi od bolnišničnega reda določene klinike oziroma določenega bolnišničnega oddelka, predvsem pa je prilagojeno posameznemu učencu ali dijaku, njegovemu zdravstvenemu stanju in poteku ter

načinu zdravljenja. Pri tem je torej potrebno upoštevati psihofizične sposobnosti učenca ali dijaka, naravo njegove bolezni, način zdravljenja ter tudi dolžino njegove bivalne dobe v bolnišnici.

Bolnišnična šola ima vse, kar ima prava šola

Pouk

V Bolnišnični šoli izvajamo razredni in predmetni pouk. Osnovnošolce poučujemo in ocenjujemo, srednješolcem pa omogočamo individualno učno pomoč in jih ne ocenjujemo, ocenjujejo jih profesorji njihovih matičnih šol. Če se zgodi, da dijak piše preizkus znanja v Bolnišnični šoli, potem zagotovimo pogoje, kot so na maturi. Dijaka nadzoruje učiteljica, ki ne poučuje predmeta, iz katerega dijak opravlja ocenjevanje. Ko je preizkus odpisal, ga skeniramo in posredujemo v ocenjevanje profesorju na matično šolo, potem pa preizkus v fizični obliki odpošljemo na matično šolo še po navadni poštni pošiljki.

Pouk pričnemo uresničevati takrat, ko to dovoli interdisciplinarni tim in se s tem strinjajo tudi starši, ki v ta namen podpišejo soglasje. To pomeni, da lahko v Bolnišnični šoli pričnemo s

poukom in se povežemo tudi z učenčevo matično šolo, da pridobimo smernice za delo pri posameznih predmetih. To je nadvse dragoceno posebej takrat, ko se predvideva daljša bolnišnična obravnava in hospitalizacija. Potrebno je omeniti, da v Bolnišnični šoli praviloma le podpiramo »učno delo učenčeve šole, t. i. učenčeve matične šole (torej tudi njene individualizirane programe), saj se praviloma učenec iz bolnišnice vrne in vključi v svoj razred« (Bečan, 2012, str. 64).

Vsak učenec dobi svoj urnik pouka in skupaj z bolnišnično učiteljico začrta delo pri posameznem predmetu ter se dogovorita, kako bo potekalo ocenjevanje, če bo le-to – glede na čas zdravljenja in druge okoliščine – tudi potrebno. V Bolnišnični šoli učenci usvajajo učno snov, opravljajo govorne nastope, pišejo seminarske naloge, pripravljajo powerpoint predstavitev, pridobivajo ustne in pisne ocene ter se tako približajo običajnemu šolskemu dnevu in obveznostim, hkrati pa se oddaljijo od skrbi, povezanih z boleznijo.

Pouk izvajamo individualno ob bolniški postelji, če pa se učenci lahko družijo, potem ta poteka tudi v učilnici na bolnišničnem oddelku. Skupine so lahko zelo različne; lahko so združeni učenci iste starosti in razreda ali pa različnih starosti in razredov, zato je v Bolnišnični šoli izredno pomembno, da je učitelj zelo prilagodljiv in da zna posredovati učno snov na najrazličnejše načine.

V Bolnišnični šoli se trudimo, da se učitelji ves čas strokovno izpopolnjujejo in svoje znanje nadgrajujejo, ne le s področja šolstva, ampak pridobivajo znanja tudi iz zdravstvenih ved. Sicer pa se redno srečujemo tudi z bolnišničnimi učitelji iz drugih slovenskih krajev in si izmenjujemo strokovne poglede o bolnišnični šolski dejavnosti, prav tako pa smo Bolnišnična šola OŠ Ledina tudi institucionalni člani mednarodne organizacije bolnišničnih učiteljev HOPE (Hospital Organisation of Pedagogues in Europe).

Dnevi dejavnosti

V Bolnišnični šoli izvajamo tudi dneve dejavnosti. Na koledarju imamo kulturne, naravoslovne, tehniške in športne dni.

Kulturni dnevi v šolskem letu so štirje. Večinoma so povezani s pomembnimi datumi na koledarju. Prvi kulturni dan se zvrsti septembra, ko obeležimo evropski dan jezikov in se na daljavo preko aplikacije Zoom povežemo tudi z belgijsko bolnišnično šolo L'Ecole Escale.

Vzgojno-izobraževalno smo naravnani tako, da sledimo ciljem, v ospredju katerih je spoznavanje jezikov, podobnosti in raznolikosti med njimi, prav tako spoznavamo posebnosti določenega jezika. Poudarimo bogastvo slovenskega jezika in pomen frazemov. Drugi kulturni dan je namenjen ustvarjanju prispevkov za šolski časopis Utrinki. Bolnišnični oddelki se spremenijo v časopisno hišo, učenci v novinarje, urednike, lektorje in podobne poklice. Tretji kulturni dan je namenjen obeležju praznika Prešernov dan. Učenci spoznavajo življenje in delo slovenskega pesnika in ustvarjajo v najrazličnejšem pomenu besede. Četrty in zadnji kulturni dan izvedemo v juniju, z njim pa zaznamujemo zaključek šolskega leta in ga posvetimo dnevu državnosti. Učenci se ob tej priložnosti kulturno udeležujejo, prav tako pa se odpravijo na izlet v Fieso, obišejo Lipico, raziskujejo ljubljanski živalski vrt, se odpeljejo z ladjico po Ljubljani ali se podajo na spoznavanje naše prestolnice. Slednje je še posebej dragoceno za otroke, ki prihajajo iz različnih, oddaljenih koncev Slovenije in našega glavnega mesta ne poznajo.

V šolskem letu imamo tri naravoslovne dni. Naslovljeni so Prehrana, Voda in Dan matematike. Učenci eksperimentirajo, merijo, opazujejo, analizirajo, »tako ni potrebno opazovati sprememb narave iz knjig in medijev, temveč učitelji del narave prinesemo v učilnico ali pa na vrtove naših klinik« (Bečan idr., 2002, str. 92). Učenci radi izvajajo eksperimente in raziskujejo, še najbolj pa se veselijo, ko pridejo do novih odkritij sami.

V šolskem letu imamo štiri športne dni dejavnosti. Z njimi zaznamujemo dan slovenskega športa, posvetimo se gibanju in plesu, izvedemo športne igre v bolnišnici in Bolnišnične olimpijske igre, v juniju pa imamo še Parašportni dan. Športni dnevi so izredno pomembni, saj si učenci dokažejo, da kljub bolezni ali poškodbi zmorejo biti aktivni. Prav tako se prijetno razvedrijo in doživljajo vpliv gibanja na dobro počutje ter se soočajo z drugačnostjo in jo tudi sprejemajo.

Kot zadnji bodo omenjeni še tehniški dnevi dejavnosti. Tudi ti so štirje in so skozi šolsko leto različno razporejeni. Prvi šolski dan pričnemo z Ustvarjalnico za prve šolske dni, ko si učenci in dijaki izdelujejo različne šolske in učne pripomočke, tudi knjižne kazalke, ter se tako pripravijo na novo šolsko leto. v decembru poteka praznična ustvarjalnica, ko združimo moči in izdelujemo najrazličnejše božično-

novoletne okraske in voščilnice z dobrimi željami. V februarju imamo tehniški dan Kino ustvarjalnica. Pri tem sodelujemo s Kinodvorom. Zunanji sodelavci nam pripravijo izredno zanimive in poučne filme, ki si jih učiteljice ogledajo skupaj z učenci, potem pa se o ogledani vsebini pogovarjajo in rešujejo pedagoško gradivo. Poleg tega so na voljo še mnoge druge dejavnosti in ideje za izvedbo, ki si jih lahko učiteljice glede na populacijo otrok same izberejo. Zadnja se na šolskem koledarju zvrsti Poletna ustvarjalnica. Že samo ime pove, da učenci izdelujejo različne izdelke na temo poletja, ob tem pa razvijajo motorične spretnosti in sproščeno ustvarjajo.

Projekti

Bolnišnična šola je razvejana. Učencu omogoča, da se izrazi v najširšem pomenu besede. Med projekti, ki jih izvajamo, velja omeniti *Umetnino meseca*, *Glasbene minutke*, *Berem z Nyxom*, *terapevtskim psom*, *Utrinki* in *Modri stol*.

Umetnina meseca je projekt, ko učenci, včasih tudi starši in zdravstveno osebje, skupaj ustvarijo reprodukcijo znanega umetniškega dela, se poučijo o življenju in delu določenega slikarja ter dan pospremijo s kakšno lepo in poučno mislijo. Izdelki so osnova za oddelčne mesečne novičke, ki jih objavljamo na spletnih straneh šole, prav tako pa z njimi oblikujemo koledar.

Glasbene minutke so minutke, namenjene glasbenim utrinkom, s katerimi učencu popestrimo dan. Pri vsakodnevni dejavnosti si zavestno vzamemo tudi čas za vključevanje najrazličnejših elementov glasbe (v obliki poslušanja, ustvarjanja glasbe, igre z ritmom, prepevanja, gibanja in plesanja).

Berem z Nyxom, terapevtskim psom, je projekt, s katerim skrbimo za bralne in sporazumevalne zmožnosti učencev, vzgajamo ljubezen do branja in odpravljamo strah ter skrb pred izpostavljenostjo pri branju. Pri vsem tem nam je terapevtski pes Nyx v veliko veselje in pomoč.

Utrinki so šolski časopis, katerega strani polnijo prispevki otrok in mladostnikov vse šolsko leto. Mladi na papir izlijejo svojo

ustvarjalnost in domišljijo. Tematika časopisa je določena ali poljubna, izdelek pa je na ogled in prelistavanje na spletnih straneh šole.

Modri stol je projekt, ki ga izvedemo skupaj z učenci in sodelavci matične osnovne šole. V mesecu juniju nas skupaj z učiteljico obišče nekaj otrok matične šole, ki skupaj z učenci v bolnišnici barvajo stol ali pručko ter se ob tem spoznavajo. Na pobarvani stol napišejo kakšno misel, ki jo po navadi razvijejo tudi v globlji pogovor med njimi.

Zaključek

Bolnišnična šola je šola, v kateri učenec raste in se razvija, pridobiva nova znanja in ocene, se udeležuje pri dnevih dejavnosti in uresničuje v različnih projektih. Bečanova je zapisala, da je »nekaj, kar je treba ceniti in spoštovati, nekaj, k čemur je treba pristopiti z vso resnostjo in odgovornostjo. Je nekaj, kar je izjemno pomembno za otrokov današnji, pa tudi jutrišnji dan« (Bečan, 2012, str. 16).

Skrb za šolo postane v bolnici pomemben del bolnišničnega zdravljenja in življenja za bolnišničnimi zidovi. Bolnišnična šola je izredno pomembna otrokova spremljevalka, saj mu omogoči, da se bo lahko po boleznih ali okrevanju znova vključil v svojo matično šolo in nadaljeval šolanje s svojimi vrstniki. Bolnišnična šola z dnevi dejavnosti in projekti otroku osmisli bolnišnični dan ter mu pokaže in dokaže, da kljub bolezni zmore dosega zastavljene cilje, četudi na nekoliko prilagojen način.

Prav tako pa je Bolnišnična šola tista, ki otroku ali mladostniku dviguje motivacijo, ga spodbuja k večji dejavnosti in udeleževanju ter mu omogoči prijetno izkušnjo socialnega mreženja in sklepanja novih prijateljstev. Bolnišnična šola je zagotovilo šola za življenje.

Viri in literatura

Bečan, T., idr. (2002). *50 let bolnišničnega dela*: zbornik. Ljubljana: Bolnišnični šolski oddelki OŠ Ledina.

Bečan, T. (2012). *Ko naš učenec zboli*. Ljubljana: Zavod za šolstvo Republike Slovenije.

Nam že sledite?

Pridružite se nam
na Instagramu ali
na Facebooku za
več novic,
informacij,
nagradnih iger in
drugih zanimivosti!

